

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Transatlantiskās tirdzniecības attiecības un EESK viedoklis par pastiprinātu sadarbību un iespējamo ES un ASV brīvās tirdzniecības nolīgumu”

Pašiniciatīvas atzinums

(2014/C 424/02)

Ziņotājs: **Jacek KRAWCZYK**

Līdzziņotājs: **Sandy BOYLE**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 11. jūlijā, nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Transatlantiskās tirdzniecības attiecības un EESK viedoklis par pastiprinātu sadarbību un iespējamo ES un ASV brīvās tirdzniecības nolīgumu”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2014. gada 20. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 499. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 4. un 5. jūnijā (4. jūnija sēdē), ar 187 balsīm par, 7 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1. Komiteja uzskata, ka sekmīga transatlantiskā tirdzniecības un ieguldījumu partnerība (TTIP) varētu būt nozīmīgs faktors patiesas izaugsmes un optimisma radīšanā. Ņemot vērā vispārējo gauso atgūšanos no 2008. gada finanšu un ekonomikas krīzes, līdzsvarots nolīgums varētu veicināt atgriešanos pie ekonomikas izaugsmes un darbvietu radīšanas Eiropas tautsaimniecībā.

1.2. Komiteja atzinīgi vērtē nozīmīgās iespējas, ko sniedz plaša mēroga tirdzniecības nolīgums starp ES un ASV, – ne tikai izvērst tirdzniecību un ieguldījumus pāri Atlantijas okeānam, bet arī palīdzēt izstrādāt pastiprinātus globālus noteikumus un standartus, no kuriem labumu gūtu pati daudzpusējās tirdzniecības sistēma.

1.3. Ņemot vērā ES pilsoņu plaši pausto un leģitīmo prasību nodrošināt pilnīgu pārredzamību tirdzniecības sarunās, EESK vērs Padomes un Komisijas uzmanību uz to, ka saskaņoti un precīzi jāpiemēro Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 218. pants un it īpaši tā 10. punkts: “Eiropas Parlamentu nekavējoties un pilnīgi informē visos procedūras posmos”.

1.4. Saskaņā ar Lisabonas līgumu Komisijai obligāti ir jāatzīst EESK institucionālā loma visā TTIP sarunu gaitā. Lai jebkāds nolīgums gūtu plašu sabiedrības atbalstu, būtisks nosacījums ir pilnīga pārredzamība un apspriešanās ar Komiteju un citām pilsoniskās sabiedrības ieinteresētajām pusēm. Ieinteresētās puses iespējami agrīnā posmā jāiepazīstina ar attiecīgajiem dokumentiem.

1.5. Svarīgi, lai TTIP sniegtās priekšrocības varētu vienlīdzīgi izmantot uzņēmēji, darba ņēmēji, patērētāji un iedzīvotāji.

1.6. Sarunu gaitā un tiklīdz ir zināmi ietekmes novērtēšanā izdarītie secinājumi, jāaktualizē un jāuzrauga statistiskās prognozes un ekonomikas attīstības prognozes.

1.7. Galvenie ieguvumi no TTIP būs regulējuma jomā. Būtiska nozīme ir abu pušu stingrajām saistībām TTIP neizmantojot spēkā esošo standartu pazemināšanai. Minēto saistību ievērošanai būs izšķiroša nozīme, lai gūtu plašu sabiedrības un politisko atbalstu. Komiteja patur tiesības vērtēt galīgos rezultātus, ņemot vērā visus minētos apsvērumus.

1.8. Pretstatā gandrīz visiem pārējiem divpusējiem tirdzniecības nolīgumiem potenciālie ietaupījumi un priekšrocības transatlantiskajā partnerībā ir ar tarifiem nesaistīto tirdzniecības šķēršļu jomā. Lai gan tarifu samazināšana varētu dot tikai aptuveni 20 % ietaupījumu, dažās pamatnozārēs ir jārisina pārāk augstu tarifu problēma. Tirdzniecības jomā svarīga nozīme ir savstarpīgumam.

1.9. Ļoti liela nozīme ir rūpīgi izstrādātai nodaļai par tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību; tā ir nolīguma sastāvdaļa, kas ļoti interesē pilsonisko sabiedrību abās Atlantijas okeāna pusēs.

1.10. Transatlantiskie ieguldījumi var būt svarīgs stimuls izaugsmes veicināšanai. Priekšlikums iekļaut procedūru strīdu izšķiršanai starp ieguldītājiem un valsti (ISDS) raisījis visai lielas bažas sabiedrībā apus Atlantijas okeānam. Komisija tiešsaistē ir uzsākusi sabiedrisku apspriešanu par tematu "Investīciju aizsardzība un ISDS TTIP nolīgumā", un ir svarīgi, lai šī procesa nobeigumā tiktu nodrošināts pārredzams un iekļaujošs dialogs. EESK var būt nozīmīga loma tā veicināšanā.

1.11. Visos pilsoniskās sabiedrības aspektos TTIP ir izraisījis milzīgu interesi gan Eiropas Savienībā, gan ASV. EESK jau ir izveidojusi ciešu saikni ar ASV uzņēmēju, arodbiedrību, lauksaimnieku, patērētāju un vides aizsardzības organizācijām. Neapšaubāma ir vēlme šo saikni saglabāt un izvērst, un tieši EESK ir labas iespējas veicināt un atbalstīt pašreizējo dialogu un sadarbību.

1.12. Komiteja pauž gandarījumu, ka EESK uzraudzības grupai trīs locekļu sastāvā dokumenti būs pieejami tāpat kā Komisijas izveidotajai Ekspertu konsultatīvajai grupai. Komiteja uzskata, ka tādejādi ir atzīta tās oficiālās padomdevējas iestādes loma, kas noteikta Lisabonas līgumā.

Ieteikumi

1.13. Visā sarunu norises un iespējamā nolīguma īstenošanas gaitā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai TTIP jāatzīst par pastāvīgu prioritāti. EESK stingri jāseko visiem TTIP sarunu aspektiem. Jānosaka uz projektu orientēta pieeja un turpmākajam darbam vispiemērotākās jomas, kas apzinātas, apspriežoties ar ES un ASV pilsonisko sabiedrību un Eiropas Komisiju.

1.14. Pieejai regulējuma saskaņotības jomā jābūt vērienīgai un pārredzamai, sarunas balstot uz paraugpraksi. Būtiski ir izpildīt abu pušu sniegtās garantijas, ka standarti netiks pazemināti.

1.15. Nolīgumā būtu jāiekļauj efektīvi mehānismi un sadarbība regulējuma jomā, lai veicinātu agrīnas apspriešanās par jauniem noteikumiem, kas varētu ietekmēt abu pušu intereses. Tas nedrīkst skart ES, tās dalībvalstu vai ASV tiesības reglamentēt līmenī, ko tās uzskata par atbilstīgu tādos jautājumos kā veselības, patērētāju, darba un vides aizsardzība.

1.16. Attiecībā uz tarifiem abām pusēm vajadzētu rīkoties enerģiski un tiekties uz to likvidēšanu un/vai pakāpenisku atcelšanu, arī paaugstināta riska jomās. Tas jāveic savstarpēji izdevīgā veidā.

1.17. Divpusējām tirdzniecības sarunām nevajadzētu vājināt ES saistības pret PTO un spēcīgu daudzpusēju globālo nolīgumu.

1.18. Spēcīgai un koncentrētai nodaļai par ilgtspējīgu attīstību jābūt nolīguma būtiskai sastāvdaļai. Svarīgākie aspekti ir šādi:

— pusēm jāapliecina savas saistības, kas izriet no to dalības Starptautiskajā Darba organizācijā (ILO);

— par obligāto pamatu jāizmanto astoņas ILO pamatkonvencijas, kas apstiprinātas PTO 1996. gada Singapūras deklarācijā;

— atkārtoti jāapstiprina kopējas saistības īstenot, patiesi veicināt un izpildīt tiesību aktus un iniciatīvas vides jomā;

— pusēm jāuzņemas saistības nodrošināt un veicināt dabas resursu saglabāšanu, ilgtspējīgu izmantošanu un apsaimniekošanu un galveno daudzpusējo vides jomas nolīgumu īstenošanu.

1.19. Pēc tam, kad Komisija būs pabeigusi apspriešanos par tematu "Ieguldītāju aizsardzība un procedūra strīdu izšķiršanai starp ieguldītājiem un valsti (*investor-state dispute settlement, ISDS*) TTIP nolīgumā", EESK vajadzētu veicināt plašu dialogu par *ISDS*. Lai palīdzētu šajā darbā, Eiropas Komisijai būtu jāprecizē, kādā veidā tā novērtēs un ņems vērā apspriešanās rezultātus un sniegs provizorisku definīciju tādiem terminiem kā "nenozīmīgs" attiecībā uz deklarēto "nenozīmīgu prasījumu izskaušanas" apjomu vai "sabiedrības vajadzības" attiecībā uz izņēmumiem, kas paredzēti saistībā ar ekspropriācijas aizliegšanu.

1.20. Kā daļa no pašreizējā ar TTIP saistītā darba EESK būtu jāizstrādā pašiniciatīvas atzinums par *ISDS*.

1.21. EESK atbalsta MVU jautājumiem veltītas nodaļas iekļaušanu.

1.22. Saskaņā ar saistībām, kas noteiktas Līgumā par Eiropas Savienības darbību, ir jāsaglabā sabiedrisko pakalpojumu specifiskums.

1.23. Izšķiroša nozīme ir stabilas energoapgādes nodrošināšanai un stratēģisko izejvielu pieejamībai. TTIP būtu jāveicina arī energoefektivitāte un atjaunojamo energoresursu izmantošana, kā arī jāgarantē tiesības katrai pusei saglabāt vai noteikt standartus un noteikumus šajā jomā, vienlaikus iespēju robežās strādājot pie tā, lai panāktu ES un ASV vietējo standartu konverģenci.

1.24. Būtiski ir nodrošināt, lai abās Atlantijas okeāna pusēs tiktu piemērota vienlīdzīga piekļuve publiskajam iepirkumam. Šī piemērošana nekādi nedrīkst apdraudēt ES dalībvalstu, kā arī vietējo un reģionālo pašvaldību spēju īstenot pašām savu demokrātiskā ceļā pieņemtu sociālo un vides politiku.

1.25. Abām nolīguma pusēm būtu jāatzīst: lai jebkāds panāktais nolīgums gūtu plašu sabiedrības atbalstu, pats svarīgākais ir patērētāju interešu veicināšana un aizsardzība.

1.26. Jāņem vērā spēkā esošie ES kritēriji, ko piemēro lauksaimniecībai un lauksaimniecības pārtikai, kā arī jāievēro Lisabonas līgumā noteiktais piesardzības princips.

1.27. TTIP būtu jārod praktisks risinājums, kā nodrošināt juridisko noteiktību uzņēmējdarbībai, kas balstīta uz ģeogrāfiskām norādēm.

1.28. Visā sarunu gaitā būtu jāsaglabā pilsoniskajai sabiedrībai paredzētas informatīvas sesijas katra sarunu posma nobeigumā, un tās būtu jārīko līdz pat pēdējam apspriešanas posmam pirms parafēšanas. Sabiedrības atbalsts šādām informatīvām sesijām būtu daudz lielāks, ja Komisija skaidri norādītu, ka tās ir konsultatīvas un ka ieinteresēto pušu viedokļi tiks pienācīgi ņemti vērā sarunās.

1.29. Panāktā nolīguma būtiskai sastāvdaļai jābūt spēcīgam un vienotam pilsoniskās sabiedrības veiktas uzraudzības mehānismam. Tādēļ būtu jāparedz saistības katrai pusei ar īpaši izveidotas valsts iekšējās padomdevējas grupas (*Domestic Advisory Group, DAG*) starpniecību konsultēties ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem savā valstī; minētajā grupā jānodrošina līdzsvarota saimniecisko, sociālo un vides interešu pārstāvība. EESK vajadzētu būt šāda mehānisma galvenajai dalībniecei no ES puses. Padomdevējām grupām

— vajadzētu būt pilnvarām sniegt ieteikumus iestādēm savā valstī un nolīguma apvienotām politiskajām struktūrām (piem., Apvienotajai tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības komitejai), savukārt politiskajām struktūrām minētie ieteikumi noteiktajā termiņā būtu pienācīgi jāizskata;

— vajadzētu būt tiesīgām saņemt citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju oficiālus iesniegumus par ilgtspējīgas attīstības nodaļas īstenošanu un šādus iesniegumus pārsūtīt politiskajām struktūrām atbildes sniegšanai;

- vajadzētu būt tiesībām sniegt atzinumus un ieteikumus saistībā ar trešo pušu iesniegumiem;
- vajadzētu dot iespēju zināmos gadījumos prasīt, lai puses uzsāktu konsultāciju vai strīdu izšķiršanas procedūru, ja ir pārkāpti ilgtspējīgas attīstības sadaļas noteikumi.

1.30. Svarīgi arī paredzēt, ka abu pušu valsts iekšējās uzraudzības mehānismi vismaz reizi gadā apvienojas kā vienota organizācija, lai pārskatītu ilgtspējīgas attīstības nodaļas īstenošanu un nosūtītu abām pusēm kopīgus paziņojumus un ieteikumus.

1.31. Jāaktivizē Transatlantiskās ekonomikas padomes paredzētais Transatlantiskais darba ņēmēju dialogs un Transatlantiskais vides dialogs. Komiteja šeit vēlreiz atkārtoti aicinājumu, kas izteikts 2009. gada martā pieņemtajā EESK atzinumā ⁽¹⁾.

1.32. Neatliekamai EESK prioritātei vajadzētu būt ES un ASV kontaktgrupas izveidei.

2. Informatīvs ievads

2.1. Paziņojot par sarunu uzsākšanu par visaptverošu Transatlantisko tirdzniecības un ieguldījumu partnerību starp ES un ASV, Eiropas Komisijas priekšsēdētāja *Jose Manuel Barroso* kga, Eiropadomes priekšsēdētāja *Herman Van Rompuy* kga un ASV prezidenta *Barack Obama* kga kopīgajā paziņojumā tika paskaidrots, ka “ar šo vienošanos ASV un Eiropas Savienībai būs iespēja ne tikai paplašināt tirdzniecību un ieguldījumus pāri Atlantijas okeānam, bet arī veicināt tādu globālu noteikumu izstrādi, kas var stiprināt daudzpusējo tirdzniecības sistēmu”.

2.2. Šajos paziņojumos ir uzsvērts nolīguma potenciāls noteikt standartus daudzpusējā kontekstā. Pēdējā laikā ES ir uzsākusi un dažos gadījumos arī noslēgusi sarunas par vairākiem divpusējiem tirdzniecības nolīgumiem. Lai gan minētajiem nolīgumiem var būt ievērojams potenciāls, EESK atkārtoti apstiprina, ka dod izteiktu priekšroku stabilam daudzpusējam nolīgumam, par kuru sarunas notikušas PTO ietvaros. Svarīgi, lai ES turpinātu šādu virzību, pamatojoties uz 2013. gadā Bali notikušās ministru konferences pieticīgajiem sasniegumiem.

3. Politiskais pamats

3.1. Abās Atlantijas okeāna pusēs un abās ASV politiskā dalījuma pusēs ir milzīga politiskā griba panākt TTIP sarunu sekmīgu rezultātu. Mērķim vajadzētu būt noslēgt sarunas pašreizējās ASV administrācijas pilnvaru periodā.

3.2. Komiteja pauž atkārtotu atbalstu sarunu patiesajai un pozitīvajai gaisotnei virzībā uz sekmīgu rezultātu. Mūs iedrošina abu pušu atkārtotie apliecinājumi, ka šo sarunu rezultātā netiks pazemināti standarti. Ņemot vērā šī jautājuma sensitivitāti un uzstājīgās prasības pēc maksimālas pārredzamības, ko Komiteja uzklusījusi no plašiem pilsoniskās sabiedrības slāņiem, EESK cieši sekos līdzī sarunām un cer uz attiecīgas labas prakses piemēru apmaiņu.

3.3. Komiteja norāda, ka visos sarunu posmos līdz pat iespējamajam panāktajam nolīgumam būs vajadzīgs plašs atbalsts no Eiropas pilsoņu puses, kuri “Savienības līmenī ir tieši pārstāvēti Eiropas Parlamentā” (sk. Līguma par Eiropas Savienību 10. panta 2. punktu). Tāpēc EESK aicina Padomi un Komisiju precīzi ievērot procedūras, kas izklāstītas Līguma par Eiropas Savienības darbību 218. pantā un it īpaši tā 10. punktā: “Eiropas Parlamentu nekavējoties un pilnīgi informē visos procedūras posmos”.

3.4. Sarunu dalībniekiem jāpieliek ievērojamas pūles, lai visā sarunu gaitā regulāri apspriestos ar pilsonisko sabiedrību un informētu to par jaunākajām norisēm. Būtiska nozīme ir pilnīgai pārredzamībai, un ļoti svarīgi ir ieinteresētās puses ar attiecīgajiem dokumentiem iepazīstināt, tiklīdz tas iespējams, lai laicīgas konstruktīvas piezīmes varētu iesniegt tajā sarunu posmā, kad var ņemt vērā šādu piezīmju saturu. Tas palīdzētu arī netraucēti realizēt pārejas posmu, kad tiks iecelta jaunā Eiropas Komisija.

⁽¹⁾ OV C 228, 22.9.2009., p. 32.–39. lpp.

3.5. Transatlantisko gaisotni sabojājuši atklājumi par ASV Nacionālās drošības aģentūras (NSA) veikto spiegošanu. Sensitīvo jautājumu par NSA darbību saistot ar notiekošajām tirdzniecības sarunām, Vācijas kanclere *Angela Merkel* kdze 18. novembrī Bundestāgā paziņoja: "Transatlantiskās attiecības un līdz ar to arī sarunas par brīvās tirdzniecības nolīgumu šobrīd neapšaubāmi tiek pārbaudītas ar apsūdzībām, kas vērstas pret ASV. Apsūdzības ir smagas. Par tām jāsaņem paskaidrojums, un – kas ir vēl svarīgāk attiecībā uz nākotni – uzticēšanās jāveido no jauna." Eiropas Parlaments ir apstiprinājis rezolūciju⁽²⁾, kurā skaidri paziņots, ka Parlamenta piekrišana ES un ASV tirdzniecības darījumam "varētu tikt apdraudēta", ja ASV Nacionālās drošības aģentūra nepārtrauks vispārējo masveida novērošanu. Komiteja izsaka cerību, ka problēmas minētajā jomā var atrisināt ar diplomātiju un labu gribu.

3.6. TTIP sarunas būs droša pārbaude attiecībā uz vajadzīgās uzticēšanās atjaunošanu, un ir svarīgi atgādināt Prezidenta izpildbiroja 2013. gada marta paziņojuma Pārstāvju palātas priekšsēdētājam pozitīvo pieskaņu, kas noteica minēto sarunu toni: "Potenciālie ieguvumi pārliecinoši attaisno pūles." Tieši šādā noskaņā Komiteja izklāsta savus apsvērumus.

4. Pētījumi par TTIP ietekmi uz ekonomiku, sociālo jomu un vidi

4.1. Skepticisms par TTIP panākumu perspektīvām ir pilnīgi saprotams, it īpaši ņemot vērā iepriekš gūto pieredzi, sevišķi *Sir Leon Brittan* 1998. gada ierosmi un ne tik senos Transatlantiskos dialogus 2000. gadā. Lai nodrošinātu savstarpēji izdevīgu iznākumu, vajadzīgi kopīgi pētījumi, kuros būtu analizētas savstarpējas darbvietu radīšanas perspektīvas un tas, kurās jomās darbvietu skaits varētu samazināties. Jaunas darbvietas tomēr nebūs iespējams radīt, nenodrošinot izaugsmi. Šajā saistībā nozīmīgi ir arī Kopenhāgenas Ekonomikas institūta 2010. gadā veiktā pētījuma par ES tiešo ārvalstu ieguldījumu ietekmi secinājumi, kas atklāja, ka tiem nebūtu izmērāmas negatīvas ietekmes uz nodarbinātību.

4.2. Lai panāktu TTIP sarunu sekmīgu rezultātu, ES būtu jāizstrādā vērienīga un tālejoša pieeja. Tirgus pieejamības jomā svarīga nozīme ir savstarpīgumam. Nesenie pētījumi⁽³⁾, tostarp Komisijas veiktais ietekmes novērtējums, liecina, ka ieguvumus sniegs tikai visaptverošs nolīgums.

4.3. Sarunas būtu jābalsta uz jau esošiem panākumiem. Aprēķināts, ka ES un ASV attiecību ietvaros atbalsts ir jau kopumā 13 miljoniem darbvietu un gandrīz \$3,9 triljoniem ieguldījumos, kas ir 45 % no globālā IKP.

4.4. Jau ir veikta intensīva statistiska prognozēšana. Ekonomikas pētījumu centrs lēš, ka visaptverošs nolīgums palielinātu IKP par EUR 119 miljardiem ES un par 95 miljardiem ASV.

Transatlantiskās tirdzniecības uzņēmumu koalīcija ir aprēķinājusi, ka TTIP radītu 0,5 miljonus labi apmaksātu darbvietu ES un ASV.

4.5. Tomēr ir arī mazāk optimistiskas prognozes, piemēram, Ekonomikas politikas pētījumu centrs (CEPR) lēš, ka lielākā daļa darbvietu tiks radītas mazkvalificētās nozarēs, turpretī īpaši samazināsies darbvietu skaits augsti kvalificētiem darbiniekiem ES elektronikas nozarē. Minētais pētījumu centrs paredz, ka TTIP izraisītās ekonomikas pārstrukturēšanas rezultātā 0,2–0,5 % ES darbaspēka varētu būt spiesti pāriet citā darbā. Ir svarīgi šādas izmaiņas atpazīt agrīnā posmā un skartajās nozarēs/dalībvalstīs veikt atbilstīgus pasākumus, lai atzītu pārņemamas prasmes un pārkvalificētu šos augstas kvalifikācijas darba ņēmējus.

4.6. Neizbēgami ir tas, ka sekmīgas TTIP ietekme būs nevienmērīga; tā būs atšķirīga dažādās valstīs, reģionos un nozarēs. Tādēļ sarunu gaitā statistikas prognozes pastāvīgi jāaktualizē un jākontrolē; solījumi jāpārbauda, tos salīdzinot ar mainīgo realitāti.

4.7. Svarīgi, lai Komiteja veicinātu visus šādus vajadzīgos ietekmes novērtējumus un sekotu tiem līdz, it īpaši darbvietu radīšanas, darbvietu mobilitātes, nodarbinātības kvalitātes un tehnoloģijas izmantošanas jomā.

⁽²⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0230+0+DOC+XML+V0//LV&language=LV>
⁽³⁾ Sk. "Reducing Transatlantic Barriers to Trade and Investment. An Economic Assessment", Ekonomikas politikas izpētes centrs, Londona, 2013. gada marts. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150737.pdf

4.8. Pētījumi ES jau tiek veikti (piem., tirdzniecības ilgtspējas ietekmes izpēte, ko patlaban veic pēc Eiropas Komisijas pasūtījuma⁽⁴⁾), tomēr īpaši svarīgi ir, lai šis process būtu plašs, atvērts, pārredzams un saņemtu pastāvīgu pilsoniskās sabiedrības atbalstu. Savukārt Komiteja arī izsaka gatavību sniegt būtisku un regulāru ieguldījumu šajā jomā. Visā procesā pastāvīgi un konstruktīvi būtu jāiesaista pilsoniskā sabiedrība un pilnībā jāatzīst tās loma. Šis atzinums ir EESK sākotnējais ieguldījums iepriekš minētajās norisēs.

4.9. Komiteja patur tiesības galīgos rezultātus vērtēt, ņemot vērā visus minētos apsvērumus.

5. Tarifu atcelšana transatlantiskajā tirdzniecībā

5.1. Neraugoties uz salīdzinoši zemajiem tarifiem, abpus Atlantijas okeānam ir daži tarifu maksimumi paaugstināta riska produktiem, piemēram, tabakai, tekstilizstrādājumiem un apģērbiem, cukuram, apaviem, piena produktiem un dažiem dārzeņu veidiem. Turklāt ASV saglabā augstus tarifus pārtikas izstrādājumiem, zivju un gaļas izstrādājumiem, graudaugu, makaronu un šokolādes izstrādājumiem. Tirgus dalībniekiem, kas darbojas minētajās nozarēs, tarifu atcelšana varētu būt īpašs stimuls iesaistīties eksporta darbībā.

5.2. Turklāt transatlantiskajai tirdzniecībai ir raksturīgs uzņēmumu iekšējās tirdzniecības un starppatēriņa preču tirdzniecības ievērojams apjoms. Gatavie izstrādājumi bieži ir samērā sarežģītas piegādes ķēdes rezultāts, un pat maziem tarifiem varētu būt ievērojama ietekme uz produkta konkurētspēju. Tādēļ iespējami lielāks skaits nodevu būtu jāatceļ no nolīguma darbības pirmās dienas. Attiecībā uz pārējām nodevām pārejas periodam nevajadzētu būt garākam par 5 gadiem.

6. Būtisku atšķirību likvidēšana regulējumā un standartu noteikšanā

6.1. ASV un ES ir vispārēji atzīts tas, ka TTIP lielākais potenciāls attiecināms uz regulējuma jomu. EESK atzinīgi vērtē ES galvenā sarunu vadītāja *Ignacio Garcia Bercero* kga paziņoto stingro apņemšanos, ka "šīs sarunas nav, un es atkārtu – nav par standartu pazemināšanu".

6.2. Komitejai tas ir ļoti nozīmīgs punkts, un, pamatojoties tieši uz minēto paziņojumu un faktu, ka 2013. gada novembrī pilsoniskās sabiedrības informēšanas sanāksmē to pašu atkārtu arī ASV galvenais sarunu vadītājs *Dan Mullaney* kgs, EESK šajā atzinumā neizskata daudzas no tām problēmām, kas rastos, ja iepriekš minētā apņemšanās netiktu ievērota pilnībā.

6.3. ASV ir ne tikai ES lielākais tirdzniecības partneris, bet arī līdzīgi domājošs partneris, ar ko mums ir daudzas kopīgas vērtības un ideāli. ES un ASV kopīgu iezīmju ir daudz vairāk nekā atšķirību. Tas ir reti sastopams gadījums, kā arī lielisks pamats vērienīgam rezultātam. Lai eksporta potenciālu atbrīvotu pilnībā, galvenā uzmanība būtu jāpievērš ar tarifiem nesaistītu šķēršļu likvidēšanai un noregulēšanai savstarpēji izdevīgā veidā, vienlaikus saglabājot iedzīvotāju, patērētāju, darba un vides aizsardzības pašreizējo līmeni un standartus. Uz tā mums ir jābalstās.

6.4. Atšķirīgas pieejas regulējumam/standartu noteikšanai tomēr ir, un vairākās nozarēs, piemēram, ķīmijas rūpniecībā, pārtikas nekaitīguma nodrošināšanā, lauksaimniecībā, mehānisko transportlīdzekļu, kosmētikas, audumu un apģērhu ražošanā un farmaceitiskajā rūpniecībā, vajadzēs veikt daudz dziļāku izpēti. Daudzās jomās vajadzētu būt iespējai panākt savstarpēju izdevīgumu, palielinot regulējuma konsekveni, saskaņotību un savstarpēji atzīstot testēšanas un atbilstības novērtējumu, lai līdzīgos procesos panāktu līdzīgus rezultātus. Visos šajos virzienos tomēr jāievēro starptautiskie standarti.

6.5. Lai veicinātu tirdzniecību, ar procedūru modernizēšanu un muitas sadarbību būtu jāsekmē vienkāršošana un nevajadzīgu muitas nodokļu un pārbaužu likvidēšana.

⁽⁴⁾ <http://www.trade-sia.com/ttip/>

6.6. Par būtisku iezīmi ciešākai ES un ASV sadarbībai regulatīvajā jomā jāklūst paraugprakses piemēru popularizēšanai un apmaiņai, kā arī iedzīvotāju drošības, veselības un saimnieciskās labklājības uzlabošanai abās Atlantijas okeāna pusēs.

6.7. Tikpat tālejošām vajadzētu būt sarunām par tehniskiem šķēršļiem tirdzniecībai (*technical barriers to trade, TBT*), kurās "TBT-plus" nodaļa, pamatojoties uz mērķi nepazemināt standartus, varētu būt viens no veidiem, kā veicināt paļāvību uz mūsu attiecīgajām regulatīvajām sistēmām.

6.8. Lai nepieļautu jaunus šķēršļus, jāievieš efektīvi mehānismi, piemēram, iepriekšēja apspriešanās par noteikumiem, kam varētu būt nozīmīga ietekme uz ASV vai ES rūpniecību, ja tie nodrošina iespēju visām ieinteresētajām pusēm sniegt savu ieguldījumu. Tas nedrīkst skart tiesības reglamentēt saskaņā ar atbilstošajiem veselības, iedzīvotāju/patērētāju aizsardzības un darba/vides standartiem, kurus ieinteresētās puses uzskata par atbilstošiem sabiedrības interesēm.

6.9. Svarīgi, lai reglamentējošu lēmumu pieņemšanas prakse abās Atlantijas okeāna pusēs, kā arī ES un ASV sadarbība regulējuma jomā balstītos uz tādiem principiem kā pārredzamība, pārskatatbildība un politikas process, kurā objektīvi un atklāti iesaistītas visas sabiedrības grupas.

6.10. Turpmākajā regulējumā atšķirības starp pusēm attiecībā uz noteikumiem un standartiem varētu ievērojami samazināt, izmantojot plašu dialogu un apspriešanos jau agrīnā posmā, tādējādi mazinot atšķirības un izmaksas gan ražotājiem, gan patērētājiem.

7. Ilgtspējīga attīstība un atšķirīgi standarti

7.1. ES un ASV ir nozīmīga loma diskusijās par ilgtspējīgu attīstību globālā līmenī, kā arī starptautiskajā sadarbībā, kas veicina mērķu sasniegšanu minētajā jomā. Vienlaikus, lai vairotu savu iedzīvotāju labklājību, gan Eiropas Savienībai, gan ASV ir svarīgi virzīties uz ilgtspējīgu attīstību visos trīs tās pilāros (ekonomikas izaugsme, sociālā attīstība un vides aizsardzība). Tādēļ TTIP un jo īpaši tās daļa, kas attiecas uz tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību, dos iespēju ES un ASV atkārtoti apliecināt apņemšanos atbalstīt ilgtspējīgu attīstību, īstenojot attiecīgu politiku, kā arī pastiprinot tirdzniecību un ieguldījumu plūsmu, dialogu un sadarbību paredzamā nolīguma ietvaros.

7.2. Kopš 2009. gada decembra saskaņā ar Lisabonas līgumu⁽⁵⁾ ES ir centusies visos tirdzniecības nolīgumos, ko tā apspriež, iekļaut nodaļu par tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību. EESK, tāpat kā Eiropas Parlaments, stingri atbalsta šādu virzību.

7.3. Jaunajā nolīgumā svarīgi ir vēlreiz apstiprināt pušu tiesības reglamentēt un noteikt pašām savas prioritātes, politiku un likumus ilgtspējīgas attīstības jomā, ievērojot pušu saistības attiecībā uz starptautiskajiem standartiem un nolīgumiem.

7.4. Atzinīgi vērtējama ir bieži citētā Komisijas apņemšanās, ka ES veselības, drošības, vides, darba un patērētāju aizsardzības standarti netiks pazemināti. EESK arī būtu jāseko līdzi šim jautājumam, lai nodrošinātu, ka minētā garantija netiek apdraudēta.

7.5. Šis aspekts mums būtu jāizskata sīkāk, izklāstot galvenās problēmas un izvirzot konstruktīvus priekšlikumus situācijas uzlabošanai, īpaši attiecībā uz sociālajiem jautājumiem. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai TTIP par pastāvīgu prioritāti jāatzīst visā sarunu norises un īstenošanas gaitā.

7.6. Pusēm vajadzētu atkārtoti apstiprināt apņemšanos efektīvi īstenot un izpildīt savus tiesību aktus nodarbinātības jomā. Tām vajadzētu arī atkārtoti apstiprināt saistības, kas izriet no to dalības Starptautiskajā Darba organizācijā (*ILO*), tostarp no *ILO* 1998. gada Deklarācijas par pamatprincipiem un tiesībām darbā, kura ir saistoša visiem *ILO* dalībniekiem. Astoņām *ILO* pamatkonvencijām, kas apstiprinātas PTO 1996. gada "Singapūras ministru deklarācijā", jābūt sociālo aspektu obligātajam pamatam TTIP nodaļā, kas veltīta ilgtspējīgai attīstībai, kā tas jau ir visos nesen noslēgtajos ES brīvās tirdzniecības nolīgumos⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 207. pantā ir noteikti ES tirdzniecības politikas principi, un Līguma par Eiropas Savienību (LES) 3. panta 5. punktā un LES 21. pantā ir noteikti ES ārējās darbības vispārējie principi, kas attiecas arī uz ES atbalstu tirdzniecībai un ilgtspējīgai attīstībai.

⁽⁶⁾ OV L 127 14.5.2011, 62.-65. lpp.

7.7. ES, veidojot savu iekšējo tirgu, vienmēr ir atbalstījusi sociālo programmu, un EESK patiesi ir reāls piemērs šai ES apņēmībai risināt dialogu un panākt vienprātību. Pienācīgi ņemot vērā samērā atšķirīgo ASV sociālo modeli, Eiropas Savienībai tomēr vajadzētu stingri sekmēt un aizsargāt savu modeli, kura pamatā ir sociālā solidaritāte.

7.8. Pusēm būtu jāatzīst nozīme, kāda ir globālai vides pārvaldībai un noteikumiem, kas nepieciešami, lai risinātu vispārējās nozīmes ekoloģiskas problēmas. Pusēm vajadzētu atkārtoti apstiprināt apņemšanos efektīvi īstenot un izpildīt savus tiesību aktus vides jomā. Turklāt pusēm būtu atkārtoti jāuzsver apņemšanās turpināt veikt pasākumus, lai nodrošinātu un sekmētu dabas resursu saglabāšanu, ilgtspējīgu izmantošanu un pārvaldību. Līdz ar to pusēm būtu atkārtoti jāapstiprina arī savas saistības, kas izriet no daudzpusējiem nolīgumiem vides jomā (*Multilateral Environmental Agreements, MEA*).

7.9. TTIP vajadzētu dot arī iespēju ES un ASV atbalstīt tirdzniecību un ieguldījumus, kas sekmē ilgtspējīgu attīstību, piemēram, liberalizējot vides preču un pakalpojumu tirdzniecību (saskaņā ar 2014. gada 24. janvārī Davosā paziņoto iniciatīvu, kurai abas puses ir piederīgas), veicinot uzņēmumu sociālo atbildību utt.

7.10. ES atšķirībā no ASV vispārējā strīdu izšķiršanas procedūrā vēl nav integrējusi ilgtspējīgas attīstības nodaļā iekļautos jautājumus par vidi un nodarbinātību. Tā vietā minētie jautājumi ir iekļauti konsultāciju procedūrā, saskaņā ar kuru nevar noteikt tirdzniecības sankcijas. Šādas nostājas pamatojums nav skaidrs, un EESK aicina Komisiju to precizēt.

8. Ieguldījumi

8.1. Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā Eiropas Savienībai tagad ir kompetence ieguldījumu jomā. Visi spēkā esošie atsevišķie divpusējie ieguldījumu līgumi (*Bilateral Investment Treaties, BITs*) starp ASV un deviņām ES dalībvalstīm tiktu aizstāti ar jaunu nolīgumu.

8.2. Daudzpusējā līmenī ES un ASV ir līgumslēdzējas puses PTO Līgumam par investīciju pasākumiem saistībā ar tirdzniecību (*Trade Related Investment Measures, TRIMs*). Minētais nolīgums tomēr attiecas tikai uz preču tirdzniecību, bet neattiecas uz pakalpojumu tirdzniecību vai citām nozīmīgām jomām, kas attīstījušās pēdējos 20 gados. Turklāt ES un ASV 2012. gada aprīlī panāca vienošanos par tālejošu principu kopumu attiecībā uz ieguldījumiem un ir aicinājušas citas valstis tām pievienoties.

8.3. Abpus Atlantijas okeānam lielu sabiedrības interesi un bažas ir izraisījis jautājums par ISDS mehānisma iekļaušanu. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas atzīto, ka agresīva tiesvedība⁽⁷⁾ izraisa ievērojamas bažas sabiedrībā, un ir gandarīta, ka Komisija, atbildot uz sabiedrības lielo ierīcētību, nolēmusi rīkot atsevišķu sabiedrisko apspriešanu par ieguldījumu aizsardzību un ISDS. Šī 2014. gada 27. martā uzsāktā sabiedriskā apspriešana ir labs piemērs, kā veicināt pilsoniskās sabiedrības ieguldījumu sarunās.

8.4. EESK uzskata: ir ļoti svarīgi, lai neviens TTIP ierosinātais noteikums par ISDS nemazinātu ES dalībvalstu spēju reglamentēt sabiedrības interesēs. Komiteja pieņem zināšanai centienus palielināt pārredzamību un izstrādās pašiniciatīvas atzinumu par ISDS.

8.5. Komisijas 2013. gada 3. oktobra Informatīvās lapas 8. punktā ir izklāstīti priekšlikumi, kā apturēt ISDS tiesvedības iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu. Komiteja uzskata, ka attiecībā uz vairāku terminu definīciju trūkst skaidrības. Tādi termini ir, piemēram, “nenozīmīgi prasījumi” un “sabiedriska mērķis”. Šiem terminiem steidzami jānosaka precīzas definīcijas.

8.6. EESK uzskata, ka ES sarunu nostājā svarīgi ir paredzēt vairākus nosacījumus ISDS iekļaušanai nolīgumā, un viens no šādiem nosacījumiem būtu, ka attiecīgie nolīguma noteikumi ļauj dalībvalstīm “nediskriminējošā veidā tiekties uz leģitīmu valsts politikas mērķu sasniegšanu sociālajā, vides, drošības, patērētāju aizsardzības, finanšu sistēmas stabilitātes, sabiedrības veselības aizsardzības un drošības jomā”. Svarīgi, lai šāda nostādne būtu ES puses sarunu dalībnieku vadošais princips un lai tas būtu skaidri minēts nolīgumā.

⁽⁷⁾ Agresīvo tiesvedību šobrīd praktizē privātas uzņēmēj sabiedrības pret suverēnām valstīm, piem., *Veolia* pret Ēģipti un *Philip Morris* pret Austrāliju.

9. MVU

9.1. Eiropas Savienībā un ASV gan mazie un vidējie, gan jaundibināti uzņēmumi ir nozīmīgi izaugsmes un darbvietu radīšanas virzītāji. Vairāk nekā 20 miljoni uzņēmējsabiedrību ES un 28 miljoni uzņēmējsabiedrību ASV ir MVU. Abās Atlantijas okeāna pusēs MVU ir nozīmīgs inovācijas, jaunu produktu un jaunu pakalpojumu avots un jau izmanto transatlantiskās tirdzniecības sniegtās priekšrocības.

9.2. TTIP būs īpaši nozīmīga mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, jo tirdzniecības šķēršļi mēdz nesamērīgi vairāk apgrūtināt mazākus uzņēmumus, kam ir mazāk resursu šādu šķēršļu pārvarēšanai nekā lielākiem uzņēmumiem. MVU iespējamie ieguvumi no TTIP ir tarifi, reglamentējoši jautājumi un ar tarifiem nesaistīti šķēršļi, pakalpojumi, elektroniskā tirdzniecība, valsts iepirkums, muiža un tirdzniecības atvieglošana, kā arī intelektuālā īpašuma tiesības.

9.3. EESK atbalsta MVU jautājumiem veltītas nodaļas iekļaušanu TTIP. Šādā nodaļā būtu jānosaka mehānismi abu pušu sadarbībai, lai sekmētu MVU līdzdalību transatlantiskajā tirdzniecībā. Noteikumos varētu iekļaut arī MVU komiteju, kas nodarbotos ar mazajām uzņēmējsabiedrībām un tūmekli izvietotas informācijas un citu resursu izvēšanu, lai palīdzētu MVU izprast nolīguma noteikumus un iespējamās priekšrocības.

10. Patērētāju intereses

10.1. Izšķirošs faktors TTIP sekmīgai īstenošanai ir patērētāju uzticēšanās. Tā veicinās patērētāju izdevumus, kam savukārt būs netieša pozitīva ietekme uz izaugsmi un nodarbinātību. Tāpēc būtiski ir sniegt patērētājiem garantijas, kas radīs uzticību transatlantiskajam tirgum. Svarīgs sākuma punkts ir nepārprotamais paziņojums, ka spēkā esošie standarti netiks pazemināti. Grūtāks uzdevums ir šādas apņemšanās īstenošana, skaidra juridiskā pamata nodrošināšana, lai nepieļautu minēto pazemināšanu, un, cita starpā, pastāvīga, pienācīga un savlaicīga pilsoniskās sabiedrības informēšana par regulējuma konverģences norisi. Būtu jāiekļauj arī noteikumi ar mērķi saglabāt iedzīvotāju tiesības prasīt šādu noteikumu izpildi to pārkāpuma gadījumā.

10.2. Pastāv bažas, ka robežu atvēršana un tirdzniecības šķēršļu likvidēšana varētu palielināt piesārņotu pārtikas produktu izplatību un ietekmi. TTIP dos lielisku iespēju izstrādāt vienotu brīdināšanas sistēmu, kas aptvers gan ES, gan ASV. Tās mērķis būtu paaugstināt patērētāju aizsardzības līmeni un samazināt negatīvo ietekmi uz tirdzniecību, ja tiek konstatēti šādi piesārņoti produkti.

10.3. Lai nodrošinātu drošību, kvalitāti un apzinātu izvēli no patērētāju puses, svarīga nozīme ir pārtikas sastāvdaļu un to atvasinājumu izsekojamībai. TTIP nodrošina iespēju ES un ASV labāk izprast sarežģītās globālās pārtikas piegādes ķēdes un tīklus, kā arī izstrādāt stabilas, saderīgas un sadarbspējīgas metodes, lai nodrošinātu produktu izsekojamību un pārtikas autentiskumu, tostarp dzīvnieku identifikācijas sistēmas.

10.4. Būtu jāizveido obligātās paziņošanas sistēmas un jāparedz informācijas apmaiņa par jauniem produktiem, lai varētu sekot līdzi rūpnieciski ražotu nanomateriālu laišanai tirgū; šim nolūkam būtu jāizveido arī plašs saraksts, ko var kontrolēt sabiedrība.

11. Pakalpojumi

11.1. Daudzi statistikas dati liecina, ka tirdzniecības un ieguldījumu palielināšana pakalpojumu nozarē varētu būt viens no galvenajiem izaugsmes veicinātājiem. Tādēļ ir svarīgi apspriest nozīmīgu pakalpojumu (tostarp finanšu pakalpojumu) sniegšanas saistības abās pusēs. Uzlabota piekļuve tirgum uzskatāma par ES uzņēmumu prioritāti.

11.2. Sarunās pilnībā jāņem vērā arī sabiedrisko pakalpojumu specifiskums Eiropas Savienībā, un saskaņā ar saistībām, kas noteiktas Līgumā par Eiropas Savienības darbību, tas ir jāsaģlabā.

11.3. Sadarbībai regulējuma jomā būtu jāietver arī pakalpojumi un būtu jāparedz labāka regulatoru sadarbība, lielāka pārredzamība un nevajadzīgu un apgrūtināšu prasību atcelšana.

12. Lauksaimniecības un lauksaimniecības pārtikas nozare

12.1. Noliģumam vajadzētu būt tālejošam attiecībā uz sanitārajiem un fitosanitārajiem (SPS) jautājumiem, tāpēc ES un ASV sarunās būtu jāpanāk vērienīga "SPS-plus" nodaļa.

12.2. Lauksaimniecības un lauksaimniecības pārtikas produktu ražošanas metodes ES un ASV attīstās pilnīgi atšķirīgos apstākļos (piem., dzīvnieku labturība, noteikumi par pārtikas nekaitīgumu, augu aizsardzības līdzekļu izmantošana). Amerikas Savienotajās Valstīs lēmums par attiecīgā produkta laišanu vai nelaišanu tirgū balstās tikai uz zinātniskiem apsvērumiem. Savukārt ES šādus lēmumus pieņem, pamatojoties uz piesardzības principu. Šī atšķirīgā pieeja būtu jāņem vērā sarunās.

12.3. Ievērojot jau minētās Komisijas saistības nepazemināt ES standartus, tostarp patērētāju aizsardzības jomā, vajadzētu būt īpaši modriem attiecībā uz pārtikas nekaitīguma jautājumiem (GMO, hormoni gaļā, ķīmiski attīrīta pārtika utt.), raugoties, lai vienmēr varētu ievērot piesardzības principu (kas noteikts Lisabonas līgumā). Centieni uzlabot ASV un ES tiesiskā regulējuma sistēmu saderību īstenojami, ievērojot augstos drošības standartus abās Atlantijas okeāna pusēs.

13. Publiskais iepirkums

13.1. Publiskais iepirkums ir īpaši paaugstināta riska jautājums, kurā ES tomēr vajadzētu noteikt enerģiskāku pieeju, jo ASV uzņēmumi šobrīd izmanto vairāk priekšrocību no ES tirgus atvērtības nekā ES uzņēmumi no ASV tirgus. Būtiski ir nodrošināt, ka nolīgumā piemēro vienādus publiskā iepirkuma pieejamības līmeņus abās Atlantijas okeāna pusēs.

13.2. Sarunu dalībniekiem jānodrošina, ka netiks apdraudētas ES dalībvalstu, kā arī vietējo un reģionālo pašvaldību tiesības īstenot pašām savu demokrātiskā ceļā pieņemtu sociālo un vides politiku.

14. Datu aizsardzība

Ir bažas, ka TTIP varētu izraisīt datu privātuma noteikumu vājināšanos gan ES, gan ASV, pakļaujot iedzīvotājus riskam, ka varētu tikt apdraudēti viņu personas dati un privātums. Saskaņā ar 6.1. punktā minēto apņemšanos ir ļoti svarīgi gādāt, lai aizsardzības standartu līmenis šajā jomā netiktu pazemināts un lai tāds pats aizsardzības līmenis, kāds noteikts ar spēkā esošo ES tiesību aktu par datu aizsardzību, ES iedzīvotājiem tiktu garantēts arī tad, kad ir iesaistītas uzņēmēj sabiedrības, kas izvietotas ASV.

15. Enerģija un stratēģiskās izejvielas

15.1. Izšķiroša nozīme ir drošas energoapgādes nodrošināšanai. TTIP ietvaros jāapsver tādu noteikumu izstrāde, kuri attiecas uz energoapgādes drošību un stratēģisko izejvielu piegādes drošību un kuri paredzēti, lai apzinātu esošās un iespējamās grūtības saistībā ar apgādi un infrastruktūru, kas var ietekmēt energoresursu tirdzniecību, kā arī jāparedz mehānismi piegādes krīžu un pārtraukumu novēršanai.

15.2. ES un ASV enerģētikas politikas pamataspekts ir energoefektivitāte un atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšana. TTIP vajadzētu sekmēt minēto mērķu sasniegšanu un garantēt katrai pusei tiesības saglabāt spēkā esošos vai noteikt jaunus standartus un regulējumu attiecībā uz, piem., produktu, ierīču un procesu energoefektivitāti, vienlaikus iespēju robežās cenšoties panākt ES un ASV vietējo standartu konverģenci.

16. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes

ES eksportē uz ASV produktus, kam ir augsta pievienotā vērtība un attiecībā uz kuriem svarīga nozīme ir ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu (GI) sistēmai. Ar minēto sistēmu ES produkti tiek aizsargāti pret imitācijām un krāpšanu, un tā novērš patērētāju maldināšanu. Tāpēc nolīgumā būtu jārod praktisks risinājums, kā nodrošināt juridisko noteiktību uzņēmumiem, kuru produkcija balstās uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm.

17. Pilsoniskās sabiedrības loma un iesaistīšana

17.1. EESK atzinīgi vērtē šobrīd noteikto kārtību, saskaņā ar kuru pēc katra sarunu posma pilsoniskā sabiedrība saņem pilnīgu informāciju par attiecīgajām norisēm. Ļoti liela nozīme ir pastāvīgām konsultācijām ar visām ieinteresētajām pusēm un tam, ka EESK ir akceptēta par šo norišu būtisku sastāvdaļu. Pilsoniskajā sabiedrībā bažas tomēr rada tas, ka sarunu dokumenti ir nevajadzīgi konfidenciāli, un tas apgrūtina sabiedrības informēšanu. Minētais fakts var ievērojami mazināt sabiedrības uzticēšanos un atbalstu jebkādam panāktajam TTIP nolīgumam.

17.2. Transatlantiskā ekonomikas padome un piecu transatlantisko dialogu (uzņēmējdarbības, patērētāju, likumdevēju, darba ņēmēju un vides) atšķirības un trūkumi ir rūpīgi izskatīti EESK 2009. gada marta atzinumā⁽⁸⁾. Kā liecina Transatlantiskais uzņēmējdarbības dialogs un Transatlantiskais patērētāju dialogs, minētajām struktūrām, ja tās ir pienācīgi izveidotas un darbojas, ir potenciāls sniegt ievērojamu ieguldījumu sarunu norisē. EESK tādēļ atkārtoti aicina aktivizēt Transatlantisko darba ņēmēju dialogu un Transatlantisko vides dialogu.

17.3. Kā norādīts iepriekš, TTIP ir saistīta gan ar bažām, gan solījumiem, un sarunu rezultātu galīgajā apstiprināšanā vai noraidīšanā ļoti svarīga loma būs pilsoniskajai sabiedrībai. Visos jaunās paaudzes divpusējos tirdzniecības nolīgumos, ko noslēgusi ES, ir paredzēts izveidot pilsoniskās sabiedrības veiktas uzraudzības mehānismu.

17.4. Katrs no šādiem mehānismiem darbosies *sui generis* atkarībā no faktiskajiem apstākļiem. EESK tomēr stingri uzstāj, ka iespējami īsā laikā ir jāizveido šāds īpaši TTIP paredzēts mehānisms un ka par tā veidu ir jākonsultējas ar EESK.

18. EESK loma

18.1. Visā TTIP sarunu norises gaitā obligāti jāatzīst EESK institucionālā loma, kā arī Komitejai jāuztur regulārs dialogs ar Eiropas Komisiju un Eiropas Parlamentu.

18.2. Lisabonas līgumā atkārtoti ir apstiprināta Komitejas, kas ir tilts starp pilsonisko sabiedrību un pārējām ES iestādēm, loma, un tā ir EESK un Komisijas ciešās sadarbības būtiska daļa. Ņemot vērā TTIP potenciālo nozīmīgumu, ir ļoti svarīgi, ka

- Komisija atzīst minēto lomu un iesaista Komiteju visos sarunu norises aspektos. Tāpēc EESK pauž gandarījumu, ka EESK uzraudzības grupai trīs locekļu sastāvā būs tāda pati piekļuve visiem dokumentiem, kāda ir Tirdzniecības ĢD konsultatīvajai grupai;
- visā sarunu norises gaitā tiek saglabāta pilsoniskās sabiedrības iekļaušana;
- pēc nolīguma noslēgšanas ikvienā jomā tiek izveidots stabils un pilnībā reprezentatīvs apvienots pilsoniskās sabiedrības veiktās uzraudzības mehānisms. Visās šādās struktūrās EESK jābūt vadošajai lomai.

18.3. Lai gan Amerikas Savienotajās Valstīs nav Komitejai līdzvērtīgas struktūras, 2014. gada februārī veiktā misija Vašingtonā apliecināja, ka ASV ir spēcīga organizētas pilsoniskās sabiedrības struktūra. Tā ir salīdzināma ar EESK triju grupu struktūru. Tādēļ TTIP dod teicamu iespēju EESK izvērst tālāk savu iepriekš noteikto politiku, proti, attīstīt saikni ar pilsonisko sabiedrību otrā Atlantijas okeāna krastā. Šim nolūkam ieteicams par neatliekamu prioritāti uzskatīt ES un ASV kontaktgrupas izveidošanu.

18.4. Šis atzinums ir nevis nobeigums, bet gan sākums EESK līdzdalībai TTIP procesā. Ir ieteicams īstenot pastāvīgu EESK projektu ar mērķi pilsoniskās sabiedrības vārdā piedalīties TTIP sarunu norises uzraudzībā. Tas varētu ietvert, piemēram, turpmākus atzinumus, sabiedriskās uzklaušanās sēdes, seminārus, konferences utt. par tādiem tematiem kā ilgtspējīga attīstība, MVU, ISDS, publiskais iepirkums un konkrētu nozaru analīze.

Briselē, 2014. gada 4. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ OV C 228, 22.9.2009., p. 32.–39. lpp.